

IV. DIN JURISPRUDENȚA ICCJ

RIL

• ABSTRACT

Following the activity of the High Court of Cassation and Justice (RIL Panel), in February, the following were published: The **HCCJ Decision No. 28/2017** on Article 107 of the Civil Code and Article 133 paragraph (1) in conjunction with Article 70 paragraph (3) of Law No. 272/2004 on the protection and promotion of children's rights, republished, as subsequently amended and supplemented, the **HCCJ Decision No. 24/2017** on Article 72 and Article 153¹² of Law No. 31/1990, with reference to Article 1552 of the 1864 Civil Code, respectively to Article 2.030 of Law No. 287/2009 on the Civil Code, with the application of Article 54 paragraph (2) of Law No. 31/1990, the **HCCJ Decision No. 26/2017** on Article 86 of the Criminal Procedure Code, in criminal matters, and the **HCCJ Decision No. 27/2017** on Article 5 paragraph (4) and Article 9 of Law No. 8/2006, the jurisdiction to settle disputes concerning the appeal against the decision to terminate the payment of compensation provided for under Article 1 paragraph (1) of Law No. 8/2006.

DECIZIA ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 28/2017 (M. OF. NR. 128/09.02.2018): COMPETENȚA DE SOLUȚIONARE, ÎN PRIMĂ INSTANȚĂ, A CERERILOR AVÂND CA OBIECT ÎNLOCUIREA PLASAMENTULUI ÎN REGIM DE URGENȚĂ CU TUTELA

De Redacția ProLege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Actul normativ	Articol	Sumar
Decizia nr. 28/2017	Complet RIL	NCC	Art. 107 Art. 70 alin. (3) și	În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 107 din Codul civil și ale art. 133 alin. (1) coroborate cu art.

(M. Of. nr. 128 din 9 februarie 2018)		Legea nr. 272/2004	art. 133 alin. (1)	70 alin. (3) din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, competența de soluționare, în primă instanță, a cererilor având ca obiect înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu tutela revine tribunalului.
---------------------------------------	--	---------------------------	---------------------------	---

În M. Of. nr. 128 din 9 februarie 2018, a fost publicată **Decizia ÎCCJ nr. 28/2017** din 4 decembrie 2017 referitoare la dezlegarea următoarei chestiuni de drept: *„interpretarea și aplicarea unitară a prevederilor art. 133 alin. (1) din Legea nr. 272/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 107 din Codul civil, respectiv dacă instanța competentă să soluționeze cererile având ca obiect înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu tutela este judecătoria sau tribunalul”*.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

Codul civil

„Art. 107

(1) *Procedurile prevăzute de prezentul cod privind ocrotirea persoanei fizice sunt de competența instanței de tutelă și de familie stabilite potrivit legii, denumită în continuare instanța de tutelă.*

(2) *În toate cazurile, instanța de tutelă soluționează de îndată aceste cereri”*.

Legea nr. 272/2004, republicată

„Art. 70

(...)

(3) *Instanța judecătorească va analiza motivele care au stat la baza măsurii adoptate de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului și va dispune încetarea plasamentului în regim de urgență și, după caz, reintegrarea copilului în familia sa, înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu tutela sau cu măsura plasamentului. Instanța se va pronunța, totodată, cu privire la exercitarea drepturilor părintești”*.

„Art. 133

(1) *Cauzele prevăzute de prezenta lege privind stabilirea măsurilor de protecție specială sunt de competența tribunalului de la domiciliul copilului”*.

I. Problema de drept care a generat practica neunitară

1. Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii a fost investită prin sesizarea Colegiului de conducere al Curții de Apel Constanța, potrivit Hotărârii nr. 8 din 30 iunie 2017, cu recursul în interesul

legii în materie civilă ce vizează interpretarea și aplicarea unitară a prevederilor art. 133 alin. (1) din Legea nr. 272/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 107 din Codul civil, respectiv dacă instanța competentă să soluționeze cererile având ca obiect înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu tutela este judecătoria sau tribunalul.

VII. Înalta Curte de Casație și Justiție

13. Examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorii-raportori, precum și dispozițiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, se constată următoarele:

VII.1. Admisibilitatea recursului în interesul legii

14. Completul competent să judece recursul în interesul legii a fost legal sesizat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Constanța care, potrivit dispozițiilor art. 514 din Codul de procedură civilă, are calitatea procesuală de a declanșa acest mecanism de unificare a practicii în scopul interpretării și aplicării unitare a legii de către toate instanțele judecătorești.

15. Potrivit dispozițiilor art. 515 din Codul de procedură civilă, „Recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecății au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive, care se anexează cererii”.

16. Din cuprinsul textului de lege menționat rezultă următoarele condiții care trebuie îndeplinite pentru ca recursul în interesul legii să fie admisibil: sesizarea să aibă ca obiect o problemă de drept; această problemă de drept să fi fost dezlegată diferit de instanțele judecătorești; dovada soluționării diferite să se facă prin hotărâri judecătorești definitive, iar hotărârile judecătorești să fie anexate cererii.

17. Primele două condiții de admisibilitate sunt îndeplinite întrucât, în practica instanțelor judecătorești, nu există un punct de vedere unitar cu privire la competența materială de soluționare, în primă instanță, a cererilor având ca obiect înlocuirea măsurii plasamentului în regim de urgență cu tutela.

18. Astfel, unele instanțe au apreciat că judecătoria este competentă material să soluționeze astfel de cereri, considerând că acestea privesc măsura de protecție alternativă a tutelei copilului.

19. Alte instanțe au apreciat că tribunalul este instanța competentă material să soluționeze astfel de cereri, considerând că acestea privesc măsura de protecție specială a plasamentului în regim de urgență, fiind aplicabile prevederile Legii nr. 272/2004.

20. De asemenea este îndeplinită și cea de-a treia condiție de admisibilitate, prevăzută de art. 515 din Codul de procedură civilă, care impune ca dovada soluționării diferite a problemei de drept care face obiectul sesizării să se facă prin hotărâri definitive.

21. În acest sens se constată că au fost atașate actului de sesizare hotărâri judecătorești cuprinzând soluțiile jurisprudențiale neunitare, pronunțate atât în cuprinsul unor sentințe de declinare a competenței, care, potrivit art. 132 alin. (3) din Codul de procedură civilă, nu sunt supuse niciunei căi de atac, cât și în regulatoarele de competență, care, potrivit dispozițiilor art. 135 alin. (4) din Codul de procedură civilă, sunt definitive.

Anexele care însoțesc actul de sesizare fac dovada îndeplinirii condiției formale ca hotărârile judecătorești să fie anexate cererii.

22. Prin urmare, recursul în interesul legii este admisibil.

VII.2. Pe fondul recursului în interesul legii

23. Potrivit art. 106 alin. (1) din Codul civil, ocrotirea minorului se realizează prin părinți, prin instituirea tutelei, prin darea în plasament sau, după caz, prin alte măsuri de protecție specială anume prevăzute de lege.

24. În acest sens, art. 44 din Legea nr. 272/2004 prevede că orice copil care este, temporar sau definitiv, lipsit de ocrotirea părinților săi sau care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija acestora are dreptul la protecție alternativă, care include: instituirea tutelei, măsurile de protecție specială prevăzute de prezenta lege și adopția.

25. Conform art. 107 din Codul civil, procedurile privind măsurile de ocrotire a persoanei fizice sunt de competența instanței de tutelă și de familie stabilite potrivit legii, denumită în continuare instanța de tutelă.

26. Prin dispozițiile tranzitorii cuprinse în art. 229 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 71/2011 s-a stabilit că, până la reglementarea prin lege a organizării și funcționării instanței de tutelă, atribuțiile acesteia, prevăzute de Codul civil, sunt îndeplinite de instanțele, secțiile sau, după caz, completele specializate pentru minori și familie.

27. De asemenea, potrivit art. 76 din Legea nr. 76/2012, până la organizarea instanțelor de tutelă și familie, judecătoriile sau, după caz, tribunalele ori tribunalele specializate pentru minori și familie vor îndeplini rolul de instanțe de tutelă și familie, având competența stabilită potrivit Codului civil, Codului de procedură civilă, acestei legi, precum și reglementărilor speciale în vigoare.

28. Din prevederile art. 94 pct. 1 lit. a) din Codul de procedură civilă rezultă că instanța de tutelă de drept comun este judecătoria, „în afară de cazurile în care prin lege se prevede în mod expres altfel”.

29. Unul dintre aceste cazuri de excepție este reglementat de legea specială privind protecția și promovarea drepturilor copilului. Astfel, potrivit art. 133 din Legea nr. 272/2004, cauzele prevăzute de această lege privind stabilirea măsurilor de protecție specială sunt de competența tribunalului de la domiciliul copilului. Dacă domiciliul copilului nu este cunoscut, competența revine tribunalului în a cărui circumscripție teritorială a fost găsit copilul.

30. Așadar, în cauzele prevăzute de Legea nr. 272/2004 privind stabilirea măsurilor de protecție specială, tribunalele ori tribunalele specializate pentru minori și familie îndeplinesc rolul de instanță de tutelă.

31. Cu privire la domeniul de aplicare a dispozițiilor art. 133 [fost art. 124 alin. (1)] din Legea nr. 272/2004 se reține cu titlu prealabil că, prin Decizia nr. III din 15 ianuarie 2007 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secțiunile Unite, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 732 din 30 octombrie 2007, pronunțată în recurs în interesul legii, s-a statuat că revine judecătoriei competența de soluționare, în primă instanță, a cererilor privind măsura de protecție alternativă a tutelei copilului.

32. În considerentele deciziei anterior menționate s-a reținut că: „numai pentru cauzele care se regăsesc în cuprinsul normelor de reglementare din Legea nr. 272/2004 s-a prevăzut competența de soluționare a tribunalului”, respectiv „numai acele cauze care privesc măsurile de protecție specială a copilului strict determinate în cuprinsul art. 55” (actual art. 59) - plasamentul, plasamentul în regim de urgență și supravegherea specializată.

33. Dezlegarea dată prin Decizia nr. III din 15 ianuarie 2007, sus-menționată, a avut ca situație premisă cererile care vizează măsura de protecție alternativă a tutelei copilului formulate pe cale principală.

34. Ca urmare, pentru a stabili dacă o cerere având ca obiect înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu tutela intră în sfera de aplicare a normei speciale prevăzute la art. 133 din Legea nr. 272/2004, care atrage competența tribunalului, este necesar a se verifica în ce măsură o asemenea cauză privește măsura de protecție specială a plasamentului în regim de urgență.

35. Soluția rezultă din analiza cadrului normativ al acțiunii prin care direcția generală de asistență socială și protecția copilului solicită, în temeiul art. 70 alin. (3) din Legea nr. 272/2004, înlocuirea măsurii plasamentului în regim de urgență cu măsura de protecție alternativă - tutela, pentru minori.

36. Astfel, potrivit art. 68 alin. (1) din Legea nr. 272/2004, plasamentul în regim de urgență este o măsură de protecție specială, cu caracter temporar, care se stabilește pentru copilul aflat în următoarele situații: a) abuzat, neglijat sau supus oricărei forme de violență; b) găsit sau părăsit în unități sanitare. De asemenea, potrivit alin. (2) al aceluiași articol, plasamentul în regim de urgență se poate dispune și în cazul copilului al cărui unic ocrotitor legal sau ambii au fost reținuți, arestați, internați sau în situația în care, din orice alt motiv, aceștia nu își pot exercita drepturile și obligațiile părintești cu privire la copil.

37. Potrivit dispozițiilor art. 110 din Codul civil, tutela minorului se instituie atunci când ambii părinți sunt, după caz, decedați, necunoscuți, decăzuți din exercițiul drepturilor părintești sau li s-a aplicat pedeapsa penală a interzicerii drepturilor părintești, puși sub interdicție judecătorească, dispăruți ori declarați

judecătorește morți, precum și în cazul în care, la încetarea adopției, instanța hotărăște că este în interesul minorului instituirea tutelei.

38. În condițiile art. 70 alin. (1) din Legea nr. 272/2004, direcția generală de asistență socială și protecția copilului este obligată să sesizeze instanța judecătorească în vederea modificării sau încetării măsurii plasamentului în regim de urgență. Această obligație a instituției cu atribuții în protecția copilului intră în conținutul noțiunii de monitorizare prevăzute în secțiunea a 5-a din capitolul III al Legii nr. 272/2004.

39. În acest sens, în art. 70 alin. (1) și (2) din Legea nr. 272/2004 se prevede că, în situația plasamentului în regim de urgență dispus de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului, aceasta este obligată să sesizeze instanța judecătorească în termen de 5 zile de la data la care a fost dispusă această măsură. În situația în care nu se mai mențin împrejurările care au stat la baza stabilirii măsurii plasamentului în regim de urgență, directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului poate dispune, în termenul prevăzut la alin. (1), revocarea măsurii de plasament în regim de urgență.

40. Potrivit art. 70 alin. (3) din Legea nr. 272/2004, instanța judecătorească sesizată în condițiile sus-menționate va analiza motivele care au stat la baza măsurii adoptate de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului și va dispune încetarea plasamentului în regim de urgență și, după caz: (i) reintegrarea copilului în familie ori (ii) înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu tutela sau cu măsura plasamentului. De asemenea, instanța se va pronunța cu privire la exercitarea drepturilor părintești.

41. Temeiul de drept al cererilor de chemare în judecată care au fost calificate în mod diferit în jurisprudență și care, pe cale de consecință, au generat practica neunitară se regăsește în secțiunea a 3-a din capitolul III al Legii nr. 272/2004, intitulată „Plasamentul în regim de urgență”.

42. Obiectul principal al acestor cereri nu este instituirea tutelei, ci monitorizarea aplicării măsurii de protecție specială a plasamentului în regim de urgență prin analiza de către instanța judecătorească a motivelor care au stat la baza măsurii adoptate de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului. În urma acestei analize, instanța poate dispune fie încetarea măsurii de protecție specială și reintegrarea copilului în familia sa, fie înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu măsura de protecție alternativă a tutelei ori cu măsura de protecție specială a plasamentului.

43. Așadar, în soluționarea cererii, instanța are posibilitatea alegerii măsurii adecvate de ocrotire a minorului. Instituirea tutelei este una dintre opțiunile prevăzute de lege pentru instanță, aceasta având deopotrivă posibilitatea de a dispune reintegrarea în familie (atunci când constată că nu se impune instituirea unei măsuri de protecție alternativă) sau instituirea plasamentului.

44. Împrejurarea că, urmare a admiterii cererii de chemare în judecată, instanța dispune încetarea plasamentului în regim de urgență și instituirea tutelei nu conduce la concluzia existenței a două capete principale de cerere.

45. De asemenea, în raport cu finalitatea acțiunii, nu se poate aprecia că încetarea sau înlocuirea plasamentului în regim de urgență este o cerere accesorie celei de instituire a tutelei.

46. Prin urmare, disjungerea cererii privind instituirea tutelei de cererea de înlocuire a măsurii plasamentului în regim de urgență și declinarea competenței de soluționare în favoarea judecătoriei este contrară dispozițiilor legale și îl expune pe copilul față de care a fost luată această măsură de protecție specială (a plasamentului în regim de urgență) riscului de a rămâne lipsit de ocrotire legală. Astfel, odată cu înlocuirea măsurii plasamentului în regim de urgență, instanța este obligată să se pronunțe și cu privire la exercitarea drepturilor părintești, ceea ce impune ca tutela să fie instituită concomitent cu înlocuirea măsurii de protecție specială.

47. Pentru considerentele expuse, cererea de chemare în judecată prin care direcția generală de asistență socială și protecția copilului solicită, în temeiul art. 70 alin. (3) din Legea nr. 272/2004, înlocuirea măsurii plasamentului în regim de urgență cu tutela privește o măsură de protecție specială și se circumscrie dispozițiilor art. 133 din Legea nr. 272/2004.

48. Sintagma „stabilirea unei măsuri de protecție specială” cuprinsă în art. 133 alin. (1) din Legea nr. 272/2004 nu poate fi interpretată restrictiv, circumscrisă doar situațiilor în care măsura este luată, ci oricăror situații, precum cele vizate de art. 70 alin. (3) din Legea nr. 272/2004, care pun în discuție menținerea, revocarea, încetarea sau înlocuirea acestor măsuri, cu alte cuvinte monitorizarea aplicării măsurilor de protecție specială.

49. În sprijinul acestei interpretări sunt și prevederile art. 229 alin. (3[^]1) din Legea nr. 71/2011, conform cărora, până la intrarea în vigoare a reglementării prin lege a organizării și funcționării instanței de tutelă, măsura plasamentului, a plasamentului în regim de urgență și a supravegherii specializate se stabilesc și se monitorizează potrivit art. 58 – 70 din Legea nr. 272/2004.

50. Rezultă din textul normativ anterior menționat că, în concepția legiuitorului, măsurile care țin de monitorizarea plasamentului în regim de urgență intră în sfera de aplicare a art. 133 din Legea nr. 272/2004, această normă specială de competență materială nefiind limitată la cauzele privind stabilirea stricto sensu a măsurilor de protecție specială.

51. Nu poate fi primită interpretarea potrivit căreia în acest tip de acțiuni nu se discută o măsură de protecție specială, ci măsura de protecție alternativă a tutelei, de competența judecătoriei ca instanță de tutelă de drept comun, întrucât instanța competentă material nu se determină în funcție de soluția pronunțată cu privire la măsura de ocrotire care se impune a fi luată față de minor (judecătoria în cazul tutelei și tribunalul în cazul plasamentului).

52. Prezenta dezlegare nu contravine interpretării cu caracter obligatoriu date în recursul în interesul legii soluționat prin Decizia nr. III din 15 ianuarie 2007 de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiile Unite, conform căreia competența de soluționare, în primă instanță, a cererilor privind măsura de protecție alternativă a tutelei revine judecătoriei.

53. Astfel, dezlegarea dată prin Decizia nr. III din 15 ianuarie 2007, sus-menționată, a avut ca situație premisă cererile formulate pe cale principală care vizează măsura de protecție alternativă a tutelei copilului aflat în una dintre situațiile prevăzute de art. 110 din Codul civil (fost art. 113 din Legea nr. 4/1953 privind Codul familiei, republicată, cu modificările și completările ulterioare), care nu a necesitat instituirea unei măsuri de protecție specială, în vreme ce, în sesizarea de față, instituirea tutelei copilului se solicită a fi dispusă, în temeiul art. 70 alin. (3) din Legea nr. 272/2004, față de un copil aflat sub incidența măsurii de protecție specială a plasamentului în regim de urgență.

54. Așa cum s-a subliniat în literatura de specialitate, și după intrarea în vigoare a Legii nr. 272/2004, ocrotirea copilului se realizează, ca regulă generală, prin părinți/părinte, iar în subsidiar, prin măsurile de protecție alternativă, în cadrul cărora întâietate are tutela, în raport cu măsurile de protecție specială și, respectiv, adopția.

55. Totodată, raportul între măsurile prin care se realizează, în subsidiar, ocrotirea copilului nu a suferit modificări după intrarea în vigoare a actualului Cod civil, iar problema de drept vizând determinarea instanței competente material să soluționeze cererea de înlocuire a măsurii de protecție specială a plasamentului în regim de urgență cu tutela nu a făcut obiectul analizei cu prilejul soluționării mecanismului anterior de unificare a practicii judiciare.

56. Așadar, prezenta interpretare este aplicabilă numai în ipoteza în care tutela minorului este instituită cu prilejul examinării de către tribunalul sesizat, în temeiul dispozițiilor art. 70 alin. (3) din Legea nr. 272/2004, a motivelor care au stat la baza adoptării de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului a măsurii plasamentului în regim de urgență.

Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 28/2017

Prin Decizia nr. 28/2017, ÎCCJ (Complet RIL) a *admis* recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Constanța și, în consecință, a stabilit că: **în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 107 din Codul civil și ale art. 133 alin. (1) coroborate cu art. 70 alin. (3) din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, competența de soluționare, în primă instanță, a cererilor având ca obiect înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu tutela revine tribunalului.**

DECIZIA ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 24/2017 (M. OF. NR. 153/19.02.2018): PREROGATIVELE REPREZENTĂRII DE CĂTRE ADMINISTRATORUL SOCIETĂȚII PE ACȚIUNI AL CĂRUI MANDAT A EXPIRAT

De Redacția ProLege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Actul normativ	Articol	Sumar
Decizia nr. 24/2017 (M. Of. nr. 153 din 19 februarie 2018)	Complet RIL	Legea nr. 31/1990 (rep. M. of. nr. 1066 din 17 noiembrie 2004; cu modif. ult.)	Art. 54, art. 72, art. 153^12	În interpretarea și aplicarea unitară a art. 72 și a art. 153^12 din Legea nr. 31/1990, raportat la art. 1552 din Codul civil de la 1864, respectiv la art. 2.030 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, cu aplicarea art. 54 alin. (2) din Legea nr. 31/1990, administratorul societății pe acțiuni al cărui mandat a expirat, fără a exista un act de numire a unui nou administrator și o acceptare expresă din partea acestuia, deține prerogativele reprezentării atât timp cât încetarea funcției nu a fost publicată în conformitate cu legea.
		Codul civil de la 1864	Art. 1552	
		Codul civil	Art. 2030	

În M. Of. nr. 153 din 19 februarie 2018, a fost publicată **Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 24/2017** din 6 noiembrie 2017 referitoare la dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 72 și a art. 153^12 din Legea nr. 31/1990, raportat la art. 1552 din Codul civil de la 1864, respectiv la art. 2.030 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, cu aplicarea art. 54 alin. (2) din Legea nr. 31/1990”.

Obiectul recursului în interesul legii**Legea nr. 31/1990**

„Art. 54

(...)

(2) *Societatea nu poate invoca față de terți numirile în funcțiile menționate în alineatul precedent sau încetarea acestor funcții, dacă ele nu au fost publicate în conformitate cu legea”.*

„Art. 72

Obligațiile și răspunderea administratorilor sunt reglementate de dispozițiile referitoare la mandat și de cele special prevăzute în această lege”.

„Art. 153~12

(1) *Durata mandatului administratorilor, respectiv al membrilor directoratului și ai consiliului de supraveghere, este stabilită prin actul constitutiv, ea neputând depăși 4 ani. Ei sunt reeligibili, când prin actul constitutiv nu se dispune altfel.*

(2) *Durata mandatului primilor membri ai consiliului de administrație, respectiv al primilor membri ai consiliului de supraveghere, nu poate depăși 2 ani.*

(3) *Pentru ca numirea unui administrator, respectiv a unui membru al directoratului sau al consiliului de supraveghere, să fie valabilă din punct de vedere juridic, persoana numită trebuie să o accepte în mod expres.*

(4) *Persoana numită în una dintre funcțiile prevăzute la alin. (3) trebuie să fie asigurată pentru răspundere profesională”.*

Codul civil de la 1864

„Art. 1.552

Mandatul se stinge:

1. *Prin revocațiunea mandatarului;*

2. *Prin renunțarea mandatarului la mandat;*

3. *Prin moartea, interdicțiunea, nesolvabilitatea și falimentului ori a mandantului, ori a mandatarului”.*

Codul civil

„Art. 2.030 („Modurile de încetare”)

Pe lângă cauzele generale de încetare a contractelor, mandatul încetează prin oricare dintre următoarele moduri:

a) *revocarea sa de către mandant;*

b) *renunțarea mandatarului;*

c) *moartea, incapacitatea sau falimentul mandantului ori a mandatarului.*

Cu toate acestea, atunci când are ca obiect încheierea unor acte succesive în cadrul unei activități cu caracter de continuitate, mandatul nu încetează dacă această activitate este în

curs de desfășurare, cu respectarea dreptului de revocare sau renunțare al părților ori al moștenitorilor acestora”.

VIII. Înalta Curte de Casație și Justiție

Analizând recursurile în interesul legii, raportul întocmit de judecătorii-raportori, precum și problema de drept ce se solicită a fi dezlegată, reține următoarele:

12. Verificând regularitatea investiției, prin prisma dispozițiilor art. 514 din Codul de procedură civilă, se constată că cerința legală este îndeplinită în ce îi privește pe titularii sesizării, ambii fiind legitimați procesual activ să declanșeze prezentul mecanism de unificare.

13. Sunt îndeplinite și condițiile de ordin formal prevăzute de prevederile art. 515 din Codul de procedură civilă, întrucât memoriile de recurs în interesul legii le-au fost atașate hotărâri judecătorești definitive, din care rezultă că jurisprudența are un caracter neunitar.

14. Asupra fondului se constată că, potrivit dispozițiilor art. 72 din Legea nr. 31/1990, *„obligățiile și răspunderea administratorilor sunt reglementate de dispozițiile referitoare la mandat și de cele special prevăzute de această lege”.*

Așadar, raporturile dintre administrator și societate sunt raporturi de mandat. Cum larg împărtășită în doctrină este dubla natură juridică a raporturilor dintre societate și administrator, mandatul administratorului nu este unul exclusiv contractual, întrucât interesul de ordine publică al reglementării juridice a societăților impune ca unele obligații să fie stabilite prin lege.

15. Potrivit art. 8 lit. g1) din Legea nr. 31/1990, actul constitutiv al societății pe acțiuni va cuprinde puterile conferite administratorilor și dacă ei urmează să le exercite împreună sau separat.

16. Așadar, prin voința asociaților, mandatul administratorului poate fi limitat la gestiunea internă a societății sau poate să cuprindă și puterea de reprezentare, caz în care administratorul este împuternicit să angajeze societatea în raporturile cu terții, inclusiv să o reprezinte în justiție. Această distincție are la bază principiul potrivit căruia reprezentarea nu este de esența mandatului, ci de natura sa.

17. Prin urmare, puterea de a administra societatea este distinctă de puterea de a o reprezenta.

18. Prezentarea acestei distincții este utilă, pentru că în raporturile cu terții doar puterea de reprezentare este cea care comportă o dezbatere, atributul gestiunii manifestându-se, în schimb, în raporturile dintre administrator (mandatar) și societate (mandant).

19. Administratorul cu puteri de reprezentare este purtătorul voinței sociale, de vreme ce, prin intermediul său, societatea se manifestă în planul relațiilor juridice ca subiect de drept.

În acest sens, art. 209 alin. (1) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil prevede că persoana juridică își exercită drepturile și își îndeplinește obligațiile prin organele sale de administrare, de la data constituirii lor.

Sub imperiul Codului civil de la 1864, dispoziții similare erau cuprinse în art. 35 din Decretul nr. 31/1954 privind persoanele fizice și persoanele juridice.

20. Raporturile de mandat care guvernează relația dintre administrator și societate diferă de regulile mandatului de drept comun – tocmai în considerarea dublei naturi juridice, contractuală și legală -, Legea nr. 31/1990 impunând o reglementare mai amănunțită a acestui tip de mandat, în scopul securizării raporturilor juridice și al protecției terților.

21. Nevoia de securitate a raporturilor juridice impune recunoașterea de efecte juridice actelor încheiate de o persoană care, chiar investită în funcție cu încălcarea legii, a fost receptată – ca efect al publicității – ca reprezentant al societății. Astfel, conform art. 54 alin. (1) din Legea nr. 31/1990, *„după efectuarea formalităților de publicitate în legătură cu persoanele care, ca organe ale societății, sunt autorizate să o reprezinte, societatea nu poate opune terților nicio neregularitate la numirea acestora, cu excepția cazului în care societatea face dovada că terții aveau cunoștință de această neregularitate”*.

22. Pe de altă parte, principiul protecției terților a fost consacrat prin Prima Directivă a Consiliului din 9 martie 1968 de coordonare, în vederea echivalării garanțiilor impuse societăților în statele membre; conform art. 2 alin. (1) lit. d) din aceasta, statele membre adoptă măsurile necesare pentru ca publicitatea obligatorie privind societățile să vizeze, între altele, numirea, încetarea funcției, precum și identitatea persoanelor care, în calitate de organ constituit în temeiul legii sau chiar membri ai unui astfel de organ, au competența de a angaja societatea față de terți și a o reprezenta în justiție.

23. Angajarea societății în raporturile cu terți se subordonează ideii de ocrotire a terților de bună-credință, reflectată în legislația internă în dispozițiile art. 54 și 55 din Legea nr. 31/1990.

24. Potrivit art. 54 alin. (2) din Legea nr. 31/1990, *„societatea nu poate invoca față de terți numirile în funcțiile prevăzute la alin. (1) sau încetarea acestor funcții, dacă ele nu au fost publicate în conformitate cu legea”*.

25. Pe de altă parte, în conformitate cu art. 55 alin. (1) din Legea nr. 31/1990, *„în raporturile cu terții, societatea este angajată prin actele organelor sale, chiar dacă aceste acte depășesc obiectul de activitate al societății, în afară de cazul în care ea dovedește că terții cunoșteau sau, în împrejurările date, trebuiau să cunoască depășirea acestuia ori când actele astfel încheiate depășesc limitele puterilor prevăzute de lege pentru organele respective. Publicarea actului constitutiv nu poate constitui, singură, dovada cunoașterii”*.

26. Alineatul (2) al articolului 55 din aceeași lege prevede că sunt inopozabile terților, chiar dacă au fost publicate, clauzele actului constitutiv ori hotărârile organelor statutare ale societăților prevăzute în alineatul precedent, care limitează puterile conferite de lege acestor organe.

27. Înalta Curte de Casație și Justiție a fost chemată să dezlege, în interesul legii, măsura în care dispozițiile citate anterior fac sau nu inoperabile, în raporturile cu terți, prelungirile în funcția de administrator realizate peste limita

mandatului anterior, în lipsa unei acceptări exprese și în lipsa îndeplinirii formelor de publicitate.

28. Încetarea funcției de administrator are loc prin încetarea contractului de mandat.

29. În sistemul Codului civil de la 1864, art. 1552 stabilea o serie de cazuri în care mandatul urma a se stinge: prin revocarea mandatarului, prin renunțarea mandatarului la mandat, respectiv prin moartea, interdicția, insolvabilitatea și falimentul mandantului sau al mandatarului.

30. Cu toate că unele instanțe naționale au considerat că acestea erau singurele situații în care opera stingerea mandatului, trebuie evidențiată natura ipotezelor indicate în textul art. 1552 din Codul civil de la 1864, aceea de cazuri specifice în care mandatul înceta, așa încât ele urmau să se adauge celor generale sau celor speciale, dacă existau [a se vedea, pentru un exemplu în acest sens, art. 155 alin. (4) din Legea nr. 31/1990].

31. În acord cu această opinie, de altfel constant recunoscută și în doctrină, art. 2.030 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil prevede expres faptul că „*Pe lângă cauzele generale de încetare a contractelor, mandatul încetează prin oricare dintre următoarele moduri:*

a) *revocarea sa de către mandant;*

b) *renunțarea mandatarului;*

c) *moartea, incapacitatea sau falimentul mandantului ori a mandatarului”.*

32. Așadar, atât potrivit actualei reglementări civile, cât și celei anterioare, împlinirea termenului (expirarea sa) constituie un caz de încetare a mandatului, deoarece ea reprezintă o cauză generală de încetare a obligațiilor contractuale.

33. În materia societăților pe acțiuni, Legea nr. 31/1990 a instituit regimul duratei mandatului administratorului, prevăzând în art. 15312 alin. (1) și (2) din Legea nr. 31/1990 că aceasta este stabilită prin actul constitutiv, fără să poată depăși 4 ani, cu excepția mandatului primilor membri ai consiliului de administrație, care nu poate depăși 2 ani.

34. Dispozițiile art. 15312 alin. (1) teza a II-a din Legea nr. 31/1990 prevăd că administratorii sunt reeligibili când prin actul constitutiv nu se dispune altfel, iar cele ale alin. (3) al aceluiași articol impun, pentru ca numirea unui administrator să fie valabilă din punct de vedere juridic, ca persoana numită să o accepte în mod expres.

35. Recursul în interesul legii de față este plasat pe premisa expirării duratei mandatului administratorilor unei societăți pe acțiuni.

36. Fiind irelevantă, în acest context, prezentarea sistemului unitar și a celui dualist de administrare, care nu au un regim juridic diferit sub aspectul supus dezlegării Înaltei Curți de Casație și Justiție, divergența în jurisprudență a pornit de la acceptarea de către unele dintre instanțele naționale a tezei mandatului tacit al unor asemenea administratori, care ar continua să își exercite funcțiile

încredințate peste împlinirea termenului, respectiv de la respingerea de către alte instanțe a unei atari posibilități.

37. Acceptarea expresă a numirii – prelungirea mandatului presupunând, în esență, tot o numire -, implică o exteriorizare a acordului de voință.

38. De aceea, ea este incompatibilă cu o manifestare tacită, chiar și neechivocă.

39. Recunoscând, așadar, că după expirarea duratei, mandatul a încetat, atât timp cât lipsesc atât actul de numire a unui administrator, cât și acceptarea expresă din partea acestuia, unele instanțe au considerat că de la această regulă se instituie, în art. 2.030 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, o excepție, potrivit căreia *„cu toate acestea, atunci când are ca obiect încheierea unor acte succesive în cadrul unei activități cu caracter de continuitate, mandatul nu încetează dacă această activitate este în curs de desfășurare, cu respectarea dreptului de revocare sau renunțare al părților ori al moștenitorilor acestora”*, fiind asimilată sintagma *„activități cu caracter de continuitate”* celor desfășurate de societățile reglementate de Legea nr. 31/1990, în cadrul cărora administratorii ar încheia *“acte succesive”*.

40. În acest context a fost adusă în discuție o chestiune de redactare a textului art. 2.030 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, arătându-se că acesta apare plasat în versiunea tipărită în ediția oficială din 2011 a Ministerului Justiției ca făcând parte din cuprinsul textului aferent lit. c) a unicului alineat al articolului respectiv, în timp ce în versiunea electronică textul apare ca alineat distinct al aceluiași articol.

41. Înalta Curte de Casație și Justiție apreciază că intenția legiuitorului este clară în a plasa textul respectiv exclusiv în sfera de aplicare a situațiilor enumerate la lit. c), iar nu într-un alineat distinct, deoarece, pe de o parte, el conține sintagma *„cu respectarea dreptului de revocare sau renunțare al părților ori al moștenitorilor acestora”*, care ar fi expresia unui nonsens juridic, în măsura în care interpretarea ar permite ca situația de excepție să vizeze și cazurile de la lit. a) și b).

42. Pe de altă parte, faptul că textul în discuție nu se constituie într-un alineat distinct rezultă din dispozițiile art. 48 alin. (1) și (4) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, potrivit cărora *„în cazul în care din dispoziția normativă primară a unui articol decurg, în mod organic, mai multe ipoteze juridice, acestea vor fi prezentate în alineate distincte, asigurându-se articolului o succesiune logică a ideilor și o coerență a reglementării”*, respectiv *„în actele normative cu o anumită întindere, dacă un articol are două sau mai multe alineate, acestea se numerotează la începutul fiecăruia cu cifre arabe cuprinse în paranteză. Pentru claritatea, concizia și caracterul unitar al textului unui articol se recomandă ca acesta să nu fie format dintr-un număr prea mare de alineate”*.

Or, legiuitorul nu a marcat textul art. 2.030 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil prin utilizarea cifrelor arabe în paranteză, în acord cu prevederile art. 48 alin. (4) din Legea nr. 24/2000, așa cum a procedat în privința celorlalte articole care conțin mai multe alineate, ceea ce reprezintă un argument în plus, de tehnică

legislativă, în sprijinul ideii că situația de excepție vizează doar lit. c) a art. 2.030 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil.

43. De aceea, în raporturile dintre mandatar și mandant, după expirarea duratei, mandatul a încetat, atât timp cât lipsesc atât actul de numire a unui administrator, cât și acceptarea expresă din partea acestuia.

44. În asemenea situație, a lipsei unui mandat, similar celei în care limitele sale sunt depășite, mandantul are dreptul de a ratifica actele făcute de către mandatar, potrivit art. 1.311 alin. (1) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil.

45. În schimb, în ceea ce privește puterea de reprezentare, aceasta se manifestă în raporturile societății cu terții, în care prevalează principiul ocrotirii terților de bună-credință.

46. Stabilirea măsurii în care un terț este sau nu de bună-credință – și, astfel, poate fi ocrotit sau nu – este atributul exclusiv al instanțelor de judecată, care vor aprecia în funcție de particularitățile fiecărei situații.

47. În această ordine de idei, se cuvin reiterate dispozițiile art. 54 alin. (2) din Legea nr. 31/1990, potrivit cărora *„societatea nu poate invoca față de terți numirile în funcțiile prevăzute la alin. (1) sau încetarea acestor funcții (s.n.), dacă ele nu au fost publicate în conformitate cu legea”*.

48. În raporturile cu terții, societatea este angajată prin actele organelor sale, chiar dacă ele depășesc limitele puterilor prevăzute de lege. În condițiile lipsei unui mandat ori atunci când limitele acestuia sunt depășite, terții de bună-credință sunt ocrotiți, devenind aplicabilă teoria mandatului aparent, astfel că, deși mandatul a încetat (prin expirarea termenului), lipsa publicității poate avea ca efect neluarea în seamă a încetării sale de către terți, împrejurare de natură a face ca toate actele încheiate de administrator să fie considerate valabile din punct de vedere juridic și să angajeze societatea.

49. În sensul aceleiași concluzii vin și dispozițiile art. 1.309 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, care, ca regulă, prevăd că între reprezentat și terț nu produce efecte contractul încheiat de persoana care acționează în calitate de reprezentant, însă fără a avea împuternicire sau cu depășirea puterilor conferite.

50. Cu toate acestea, potrivit alin. (2) al aceluiași articol, *„dacă, însă, prin comportamentul său, reprezentatul l-a determinat pe terțul contractant să creadă în mod rezonabil că reprezentantul are puterea de a-l reprezenta și că acționează în limita puterilor conferite, reprezentatul nu se poate prevala față de terțul contractant de lipsa puterii de a reprezenta”*.

51. Aplicare situațiilor relevate de hotărârile judecătorești anexate memoriilor de recurs în interesul legii, dispozițiile citate anterior sunt pe deplin incidente, căci mandantul (societatea), prin comportamentul său – constând în omisiunea, ulterior încetării mandatului, de a numi un nou administrator sau de a reinvesti în funcție pe cel anterior, în condițiile de validitate cerute de lege și de publicitate, necesare pentru a fi opuse terților – îl determină pe terț să creadă în mod rezonabil – în lipsa

publicării încetării funcției de administrare, în condițiile art. 54 alin. (2) din Legea nr. 31/1990 – că mandatarul (administratorul) are puterea de a-l reprezenta.

Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 24/2017

Prin Decizia nr. 24/2017, ÎCCJ (Complet RIL) a *admis* recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Constanța și de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în consecință, a stabilit că: în interpretarea și aplicarea unitară a art. 72 și a art. 153¹² din Legea nr. 31/1990, raportat la art. 1552 din Codul civil de la 1864, respectiv la art. 2.030 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, cu aplicarea art. 54 alin. (2) din Legea nr. 31/1990, **administratorul societății pe acțiuni al cărui mandat a expirat, fără a exista un act de numire a unui nou administrator și o acceptare expresă din partea acestuia, deține prerogativele reprezentării atât timp cât încetarea funcției nu a fost publicată în conformitate cu legea.**

DECIZIA ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 26/2017 (M. OF. NR. 162/21.02.2018): ART. 86 DIN NCPP REFERITOR LA CALITATEA DE PARTE RESPONSABILĂ CIVILMENTE

De Redacția ProLegge

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Actul normativ	Articol	Sumar
Decizia nr. 26/2017 (M. Of. nr. 162 din 21 februarie 2018)	Complet RIL	NCPP	Art. 86	În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 86 din Codul de procedură penală, în procesul penal, Fondul de garantare a asiguraților în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de autovehicule asigurate la o societate de asigurare aflată în faliment nu are calitatea de parte responsabilă civilmente.

În M. Of. nr. 162 din 21 februarie 2018, a fost publicată Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 26/2017 din 20 noiembrie 2017 referitoare la dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 86 din Codul de procedură penală”.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

Art. 86 („Partea responsabilă civilmente”) Codul de procedură penală

„Persoana care, potrivit legii civile, are obligația legală sau convențională de a repara în întregime sau în parte, singură sau în solidar, prejudiciul cauzat prin infracțiune și care este chemată să răspundă în proces este parte în procesul penal și se numește parte responsabilă civilmente”.

1. Problema de drept care a generat practica neunitară

Prin recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție s-a arătat că, în practica judiciară

națională, nu există un punct de vedere unitar cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor Legii nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, în sensul stabilirii calității procesuale a entității denumite Fondul de garantare a asiguraților în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de autovehicule asigurate la o societate de asigurare aflată în faliment, respectiv limitele răspunderii în procesul penal.

8. Analiza de fond a recursului în interesul legii

Față de multitudinea de hotărâri judecătorești definitive, invocate în sesizarea de recurs în interesul legii cuprinse în anexele 1-38, se constată că problema de drept ce a fost soluționată diferit de instanțele de judecată (existând la nivelul instanțelor practică judiciară neunitară în acest sens) și asupra căreia Înalta Curte de Casație și Justiție este chemată să se pronunțe prin intermediul mecanismului de unificare a practicii a posteriori a recursului în interesul legii se referă la stabilirea calității procesuale a entității denumite Fondul de garantare a asiguraților în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de autovehicule asigurate la o societate de asigurare aflată în faliment; limitele răspunderii în procesul penal.

Astfel, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să soluționeze recursul în interesul legii constată că, în analiza acestei chestiuni de drept, trebuie avute în vedere atât aspectele teoretice și practice legate de scopul pentru care a fost înființat Fondul de garantare a asiguraților, atribuțiile acestuia, creditorii protejați de Fondul de garantare a asiguraților; soarta contractului de asigurare în cazul insolvabilității societății de asigurare; natura raportului juridic dintre societatea de asigurare și Fondul de garantare a asiguraților prin prisma dispozițiilor Legii nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților și a dispozițiilor din Norma Autorității de Supraveghere Financiară nr. 16/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, cât și calitatea procesuală a societății de asigurare în procesul penal, astfel cum a fost stabilită prin Decizia nr. 1/2016 a Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțată în recurs în interesul legii (prin care s-a statuat că, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 86 Cod procedură penală, „în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare are calitatea de parte responsabilă civilmente și are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă”); procedura specială instituită de Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților în ce privește plata despăgubirilor de către Fondul de garantare a asiguraților; dispozițiile art. 32 din Codul de procedură penală privind părțile în procesul penal și respectiv art. 86 din Codul de procedură penală ce reglementează calitatea de parte responsabilă în procesul penal.

Astfel, Fondul de garantare a asiguraților s-a constituit ca persoană juridică de drept public, administrată de Autoritatea de Supraveghere Financiară, ca schemă de garantare în domeniul asigurărilor, în scopul protejării creditorilor de asigurări de consecințele insolvenței unui asigurator și pentru plata despăgubirilor/indemnizațiilor rezultate din contractele de asigurare facultative și obligatorii încheiate în condițiile legii.

Anterior, acesta era reglementat de art. 60 din Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România, text abrogat expres prin art. 41 lit. a) din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților.

În expunerea de motive a emiterii actului normativ, care constituie cadrul general de reglementare, este subliniat rolul Fondului de garantare a asiguraților pe piața asigurărilor de a crea un impact pozitiv asupra întăririi încrederii „consumatorului” de asigurări și de a asigura o bună funcționare și stabilitate a pieței asigurărilor, în general, precum și un grad de predictibilitate a evoluției fiecărui asigurator în parte. În aceste condiții, protecția oferită de o schemă de garantare este mult mai flexibilă și mai rapidă decât cea oferită în cadrul procedurii de faliment, asiguratul putând obține mai repede și mai sigur despăgubirea.

Prin urmare, funcția Fondului este aceea de a plăti despăgubiri/indemnizații creditorilor de asigurări ai societăților de asigurare aflate în faliment într-o anumită limită stabilită ca plafon de despăgubire, iar resursele sale financiare sunt constituite din contribuțiile pe care asiguratorii autorizați de către Autoritatea de Supraveghere Financiară, inclusiv sucursalele acestora care își desfășoară activitatea pe teritoriul altui stat membru al Uniunii Europene, sunt obligați să le vireze, în condițiile Legii nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, dobânzi și penalități de întârziere din plata cu întârziere a contribuțiilor de către asiguratorii, sume din fructificarea disponibilităților, din recuperarea creanțelor Fondului, sume din alte surse stabilite potrivit legii, împrumuturi de la instituțiile de credit sau împrumuturi obligatate, prin emisiune de titluri de valoare ale Fondului (art. 5 din Legea nr. 213/2015).

Potrivit art. 4 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, creditorii de asigurări, beneficiarii ai despăgubirilor, sunt: persoana asigurată, care este persoana fizică sau juridică aflată în raporturi juridice cu asiguratorul debitor prin încheierea contractului de asigurare; beneficiarul asigurării, respectiv terța persoană căreia, în baza legii sau a contractului de asigurare, asiguratorul debitor urmează să îi achite sumele convenite ca urmare a producerii riscului asigurat; persoana păgubită (în cazul asigurării de răspundere civilă), și anume, persoana îndreptățită să primească despăgubiri pentru prejudiciul suferit ca urmare a producerii unui risc acoperit printr-un contract de asigurare de răspundere civilă.

Cum societățile de asigurări sunt supuse unui proces continuu de control și supraveghere prin care se urmărește crearea și menținerea unei situații financiare

solide a profesioniștilor în domeniu, a fost adoptată Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări.

Ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, dispozițiile referitoare la falimentul societăților de asigurare au fost preluate în integralitate în titlul II, cap. IV din acest act normativ. Astfel, prin art. 344 lit. d) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență au fost abrogate, printre altele, și secțiunile 1-3 ale cap. III din Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări.

Întrucât Legea nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări are ca obiect de reglementare doar procedura de redresare financiară a societăților de asigurare prevăzută de art. 4-27, o parte din această procedură, și anume cea referitoare la condițiile de efectuare a plăților din disponibilitățile Fondului de garantare a asiguraților, a fost preluată de Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților prin dispozițiile art. 11-18.

Prin urmare, cadrul normativ și regulile pentru plata despăgubirilor de către Fondul de garantare a asiguraților sunt fixate prin norme speciale, derogatorii, circumscrise falimentului asiguratorului și protecției legale a creditorilor de asigurări în cadrul acestei proceduri. Dreptul creditorilor de asigurări de a solicita plata sumelor cuvenite de la Fondul de garantare se naște la data publicării deciziei prin care Autoritatea de Supraveghere Financiară constată existența indiciilor stării de insolvență a societății de asigurare/reasigurare. Totodată, de la data rămânerii definitive a hotărârii de deschidere a procedurii falimentului, Fondul de garantare este în drept să efectueze plăți din disponibilitățile acestui fond, în vederea achitării sumelor cuvenite creditorilor de asigurări, potrivit legii.

Calitatea de garant al Fondului, în vederea plății despăgubirii creditorilor de asigurări, este evidențiată atât prin denumire, cât și prin dispozițiile legale ce îi sunt aplicabile. Nicăieri, în cuprinsul Legii nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților ori al altui act normativ, nu se prevede subrogarea de drept a Fondului de garantare a asiguraților în drepturile și obligațiile procesuale ale societății de asigurare, în cazul existenței pe rol a unei acțiuni în pretenții pornite împotriva acesteia.

Dimpotrivă, legea prevede o procedură administrativă/necontencioasă pe care potențialii creditorii din contractele de asigurări trebuie să o urmeze în ce privește pretenția pe care o au față de societatea de asigurare aflată în faliment și care debutează, potrivit art. 14 alin. (1) și (2) din Legea nr. 213/2015, cu sesizarea Fondului cu o cerere scrisă de despăgubire sau de plată însoțită de documente justificative.

Pe măsura înregistrării și analizării cererilor de plată ale creditorilor de asigurări, împreună cu documentele anexate, se întocmește lista creditorilor de asigurări ale căror creanțe certe, lichide și exigibile urmează să fie plătite din disponibilitățile Fondului. Lista se înaintează comisiei speciale, competentă să aprobe sau să respingă sumele pretinse. În cea din urmă ipoteză se emite o decizie de respingere, împotriva căreia se poate formula contestație la Secția de contencios administrativ și fiscal a Curții de Apel București, în termen de 10 zile de la comunicare.

Potrivit art. 17 din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, creditorul de asigurări poate urma separat și concomitent și procedura de faliment a asiguratorului prevăzută de Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, în vederea recuperării creanței sale, care se bucură de prioritate absolută față de orice alte creanțe, prin valorificarea activelor debitoarei falite, cu excepția situației în care creanța i-a fost achitată de Fondul de garantare.

Existența unei societăți de asigurare în faliment, ce are într-un proces penal calitatea de parte responsabilă civilmente și deci calitatea de subiect de drept, nu permite adoptarea soluției pronunțate de către Înalta Curte de Casație și Justiție prin Decizia nr. 3 din 15 iunie 2010 a Secțiilor Unite, conform căreia, în procesul penal, Fondul de protecție a victimelor străzii (atribuții preluate în prezent de Biroul Asiguratorilor de Autovehicule din România – BAAR) are calitatea de parte responsabilă civilmente și poate fi obligat singur la plata despăgubirilor civile către persoanele păgubite prin accidente de vehicule neasigurate, întrucât decizia privește ipoteza în care nu există o societatea de asigurare, vehiculele nefiind asigurate.

Mai mult, conform art. 18 din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, singura situație de subrogare a Fondului este în drepturile creditorilor de asigurări și nicidecum în obligațiile asiguratorilor, până la concurența sumelor pe care le-a plătit din disponibilitățile sale, sens în care poate înregistra la masa credală, în tot cursul procedurii de faliment, în vederea recuperării lor, orice sume, dobânzi și/sau cheltuieli pe care acesta le-a achitat din resursele sale, pe măsura plăților efectuate, ca urmare a producerii riscurilor asigurate după momentul deschiderii procedurii falimentului.

De aceea, Norma Autorității de Supraveghere Financiară nr. 16/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților ce a abrogat Ordinul președintelui Comisiei de Supraveghere a Asiguraților nr. 10/2009 pentru punerea în aplicare a Normelor privind Fondul de garantare prevede expres la art. 9 alin. (2) că acesta nu preia funcțiile unui asigurator, iar la art. 29 prevede că titlul executoriu care constată creanțe de asigurări nevalorificat în cadrul procedurii de faliment sau în cadrul altor proceduri de executare silită prevăzute de lege se transmite Fondului în vederea verificării lui și, după caz, a valorificării acestuia, prin plata sumelor cuvenite de la Fond.

Prin Decizia nr. 1 din 15 februarie 2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție în recurs în interesul legii, s-a statuat că, în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare are calitatea de parte responsabilă civilmente și are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă.

Potrivit art. 86 din Codul de procedură penală, partea responsabilă civilmente este acea persoană care, potrivit legii civile, are obligația legală sau convențională de a repara în întregime sau în parte, singură sau în solidar, prejudiciul cauzat prin infracțiune și care este chemată să răspundă în proces și este parte în procesul penal.

Pornind de la această definiție este de reținut că nici dispozițiile Legii nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților și nici cele ale Legii nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență nu prevăd calitatea de parte responsabilă civilmente a Fondului de garantare a asiguraților, neexistând, așadar, nicio dispoziție legală în baza căreia această calitate să îi fie atribuită Fondului de garantare a asiguraților sau, în egală măsură, atât societății de asigurare, cât și Fondului de garantare.

Or, în absența unei dispoziții legale, în condițiile în care societatea de asigurare are calitatea de parte responsabilă civilmente, iar deschiderea procedurii falimentului împotriva acesteia nu are ca efect încetarea calității de subiect de drept, nu există niciun temei legal în baza căruia calitatea de parte responsabilă civilmente a societății de asigurare să îi fie transferată Fondului de garantare a asiguraților sau în baza căruia Fondul de garantare a asiguraților să fie introdus în procesul penal, ca a doua parte responsabilă civilmente.

Nici din punct de vedere convențional Fondului nu-i revine vreo obligație decurgând din subrogarea în calitatea de asigurător, el fiind, așa cum s-a arătat, doar un garant în ceea ce privește plata de indemnizații/despăgubiri rezultate din contractele de asigurare facultative și obligatorii, în cadrul unei proceduri administrative strict reglementate, ce se constituie în singura modalitate de recuperare a creanței de la această entitate juridică, în cazul falimentului unui asigurător.

Așadar, în cazul Fondului de garantare a asiguraților există o societate de asigurare care are calitatea de parte responsabilă civilmente și calitatea de subiect de drept, împotriva căreia s-a dispus deschiderea procedurii falimentului, iar din disponibilitățile Fondului de garantare a asiguraților se asigură efectuarea plății despăgubirilor către creditorii de asigurări în cadrul unei proceduri administrative. Raporturile dintre creditorii de asigurări și Fondul de garantare a asiguraților se derulează în cadrul procedurii speciale reglementate în cap. III din Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, iar nu în cadrul procesului penal.

În reglementarea procedurii prevăzute în Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților, care are drept scop protejarea creditorilor de asigurări, legiuitorul a pornit de la premisa că Fondul de garantare a asiguraților nu are calitatea de parte responsabilă civilmente în procesul penal și, neavând această calitate, este „în drept să efectueze plăți” creditorilor de asigurări, părți civile în procesul penal, anterior finalizării acestuia.

Protecția creditorilor de asigurări presupune un mecanism de plată imediată a despăgubirilor din disponibilitățile Fondului de garantare a asiguraților, în limita plafonului de garantare, necondiționat de finalizarea procesului penal sau a procedurii falimentului și independent de suspendarea de drept a acțiunilor judiciare prin efectul hotărârii de deschidere a acestuia. Celeritatea în plata despăgubirilor și inexistența obligației de a parcurge un proces judiciar constituie elementele centrale ale mecanismului de protecție a creditorilor de asigurări instituit prin Legea nr. 213/2015 privind Fondul de garantare a asiguraților și prin constituirea Fondului de garantare a asiguraților.

Prin urmare, din perspectiva celor expuse, prin raportare la conținutul normei legale ce definește noțiunea de parte responsabilă civilmente, reiese că protejarea creditorilor de asigurări de consecințele insolvenței unui asigurator se realizează de către Fondul de garantare a asiguraților prin intermediul unei proceduri special reglementate legislativ, iar nu prin atragerea acestuia în procesul penal, ca parte responsabilă civilmente.

Astfel, în raport cu interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 86 din Codul de procedură penală, Completul pentru judecarea recursului în interesul legii va stabili că, în procesul penal, Fondul de garantare a asiguraților în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de autovehicule asigurate la o societate de asigurare aflată în faliment nu are calitate de parte responsabilă civilmente.

Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 26/2017

Prin Decizia nr. 26/2017, ÎCCJ (Complet RIL) a *admis* recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în consecință, a stabilit că: **în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 86 din Codul de procedură penală, în procesul penal, Fondul de garantare a asiguraților în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de autovehicule asigurate la o societate de asigurare aflată în faliment nu are calitatea de parte responsabilă civilmente.**

DECIZIA ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 27/2017 (M. OF. NR. 163/21.02.2018): COMPETENȚA ÎN SOLUȚIONAREA LITIGIILOR AVÂND CA OBIECT CONTESTAȚIA ÎNDREPTATĂ ÎMPOTRIVA DECIZIEI DE ÎNCETARE A PLĂȚII INDEMNIZAȚIEI LUNARE ÎN BENEFICIUL PENSIONARILOR SISTEMULUI PUBLIC DE PENSII, MEMBRI AI UNIUNILOR DE CREATORI

De Redacția ProLege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Actul normativ	Articol	Sumar
Decizia nr. 27/2017 (M. Of. nr. 163 din 21 februarie 2018)	Complet RIL	Legea nr. 8/2006	Art. 5 alin. (4) și art. 9	În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 5 alin. (4) și art. 9 din Legea nr. 8/2006, competența în soluționarea litigiilor având ca obiect contestația îndreptată împotriva deciziei de încetare a plății indemnizației prevăzute de art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006, formulată de membrii uniunilor de creatori care au și statut de pensionari din sistemul pensiilor militare de stat și alte drepturi de asigurări sociale din domeniul apărării naționale, ordinii publice și securității naționale revine tribunalului, în complet specializat de litigii de asigurări sociale.

În M. Of. nr. 163 din 21 februarie 2018, a fost publicată **Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 27/2017** din 4 decembrie 2017 referitoare la dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 5 alin. (4) și art. 9 din Legea nr. 8/2006, competența în soluționarea litigiilor având ca obiect contestația

îndreptată împotriva deciziei de încetare a plății indemnizației prevăzute de art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006”.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

Legea nr. 8/2006

„Art. 1

(1) Prezenta lege reglementează dreptul la o indemnizație lunară în beneficiul pensionarilor sistemului public de pensii, care sunt membri ai uniunilor de creatori legal constituite, recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică”.

„Art. 5

(4) Decizia prevăzută la alin. (3) poate fi contestată de solicitant, în condițiile Legii nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare”.

„Art. 9

Prevederile referitoare la stabilirea, suspendarea, încetarea, plata pensiilor, răspunderea juridică și jurisdicția din domeniul pensiilor din sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale se aplică în mod corespunzător și indemnizației stabilite în condițiile prezentei legi”.

IV.1. Obiectul sesizării

4. Problema de drept ce a creat divergență de practică judiciară vizează stabilirea instanței competente material și funcțional care trebuie să soluționeze în prima instanță contestațiile formulate de pensionarii sistemului public de pensii, ce au și calitatea de membri ai uniunii de creatori, împotriva deciziilor emise de Casa de pensii sectorială din cadrul Ministerului Apărării Naționale, prin care s-a dispus încetarea plății indemnizației prevăzute la art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006.

IX. Înalta Curte de Casație și Justiție

A. Cu privire la admisibilitatea recursului în interesul legii

56. Verificând regularitatea investiției, prin prisma dispozițiilor art. 514 din Codul de procedură civilă, se constată că această condiție legală este îndeplinită în ceea ce îl privește pe titularul sesizării.

57. Așadar, prezentul recurs este exercitat de un subiect de drept căruia legea îi recunoaște legitimare procesuală, și anume Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov, ce poate fi titular al sesizării pentru promovarea acestui mecanism de unificare a practicii judiciare.

58. Art. 515 din Codul de procedură civilă prevede că recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecății au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive. Din analiza textului de lege se pot desprinde patru condiții cerute pentru admisibilitatea recursului în interesul legii, și anume: existența unei probleme de drept; această problemă de drept să fi primit dezlegări diferite;

soluțiile să fie date prin hotărâri judecătorești definitive; nu în ultimul rând, ca o condiție formală, hotărârile judecătorești să fie anexate cererii.

59. În primul rând, obiectul recursului în interesul legii se circumscrie dispozițiilor art. 514 din Codul de procedură civilă, și anume privește probleme de drept soluționate diferit de instanțele judecătorești.

60. În acest sens, Înalta Curte de Casație și Justiție este investită, prin promovarea prezentului recurs în interesul legii, cu solicitarea de a stabili competența materială și funcțională în soluționarea litigiilor având ca obiect contestația îndreptată împotriva deciziilor de încetare a plății indemnizației prevăzute la art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006, formulată de membrii uniunii de creatori care au și statut de pensionari din sistemul pensiilor militare de stat și din domeniul apărării naționale, ordinii publice și securității naționale, respectiv stabilirea naturii litigiului, dacă este un litigiu de asigurări sociale sau de contencios administrativ.

61. Pe de altă parte, s-a făcut dovada că soluțiile date de către instanțele judecătorești problemei deduse judecării sunt contradictorii, unele instanțe stabilind competența de soluționare a acestor cauze în favoarea tribunalului, ca litigii de contencios administrativ, în cadrul secției de contencios administrativ și fiscal, altele în favoarea tribunalului, completul specializat de litigii de muncă și asigurări sociale din cadrul secției civile, ca litigii de asigurări sociale.

62. De asemenea, este întrunită și cerința ca soluțiile diferite să fie date prin hotărâri judecătorești definitive, fiind atașate la memoriul de recurs copii ale acestor hotărâri definitive.

63. Este îndeplinită și condiția privind respectarea cerințelor de ordin formal prevăzute de prevederile art. 515 din Codul de procedură civilă, date fiind anexele memoriului de recurs în interesul legii din care rezultă că practica neunitară se identifică la nivelul tuturor curților de apel din țară, prezentul recurs în interesul legii având ca obiect o problemă de drept pentru care s-a făcut dovada că a fost soluționată în mod diferit, prin hotărâri judecătorești definitive, pronunțate de mai multe instanțe judecătorești de pe teritoriul țării.

64. Drept urmare, prezentul recurs în interesul legii îndeplinește condițiile de admisibilitate reglementate de dispozițiile art. 515 din Codul de procedură civilă.

B. Analiza problemei de drept soluționate neunitar de instanțele judecătorești

65. Problema de drept ce se solicită a fi dezlegată este aceea de a stabili instanța competentă material și funcțional să soluționeze în primă instanță contestațiile formulate de pensionarii sistemului public de pensii, ce au și calitatea de membri ai uniunii de creatori, împotriva deciziilor emise de Casa de pensii sectorială din cadrul Ministerului Apărării Naționale, prin care s-a dispus încetarea plății indemnizației prevăzute la art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006.

66. Deciziile au fost emise ca urmare a încetării calității de pensionar în sistemul public de pensii a beneficiarilor indemnizației, începând cu data de

1.01.2016, pe considerentul că au devenit, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 223/2015, pensionari ai sistemului pensiilor militare de stat, fiind eliminați de la beneficiul Legii nr. 8/2006, în temeiul căreia au primit indemnizația lunară.

67. Trebuie remarcat faptul că, ulterior, legiuitorul a intervenit prin Legea nr. 83/2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 341 din 4 mai 2016, în sensul completării Legii nr. 223/2015, prevăzând în mod expres că dispozițiile Legii nr. 8/2006 se aplică în mod corespunzător și pensionarilor sistemului pensiilor militare de stat și alte drepturi de asigurări sociale din domeniul apărării naționale, ordinii publice și securității naționale, indiferent de data înscrierii la pensie, dacă îndeplinesc condițiile prevăzute de lege, însă acest act normativ completator nu era în vigoare la data emiterii deciziilor contestate în cauzele care au generat practica neunitară.

68. Din examinarea jurisprudenței care a stat la baza promovării recursului în interesul legii se constată faptul că instanțele de judecată au un punct de vedere unitar în ceea ce privește instanța competentă material să soluționeze contestațiile mai sus amintite, în sensul că acestea se soluționează în prima fază procesuală de tribunale, soluțiile diferite privind competența funcțională a secțiilor din cadrul aceleiași instanțe, și anume secția de contencios administrativ și fiscal, potrivit opiniei minoritare, respectiv secția/completul specializat de asigurări sociale.

69. Soluționarea problemei ce formează obiectul sesizării impune, cu prioritate, stabilirea naturii juridice a litigiului în care se contestă decizia prin care Casa de pensii sectorială din cadrul Ministerului Apărării Naționale a dispus încetarea plății indemnizației prevăzute la art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006, și anume dacă acesta este un litigiu de contencios administrativ sau un litigiu de asigurări sociale, competența materială urmând a decurge din această calificare.

70. Pentru aceasta, trebuie avute în vedere dispozițiile legale relevante pentru dezlegarea problemei de drept: Legea nr. 8/2006 (forma în vigoare la data de 1 ianuarie 2016):

„Art. 1

(1) Prezenta lege reglementează dreptul la o indemnizație lunară în beneficiul pensionarilor sistemului public de pensii, care sunt membri ai uniunilor de creatori legal constituite și recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică, potrivit dispozițiilor O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări prin Legea nr. 246/2005”.

„Art. 3

(1) Conducerea fiecăreia dintre uniunile prevăzute la art. 1 alin. (1) va atesta calitatea de membru, la cererea persoanelor interesate. Conducerea uniunii de creatori îi revine întreaga responsabilitate asupra corectitudinii și exactității datelor consemnate în dovada calității de membru.

(2) Dovada eliberată poate fi contestată potrivit Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004”.

„Art. 5

(1) Indemnizația lunară prevăzută de prezenta lege se acordă, la cerere, începând cu luna următoare celei în care a fost depusă cererea la casa teritorială de pensii.

(2) Cererea va fi însoțită de actul de identitate, decizia de pensionare sau, după caz, cuponul mandat poștal ori talonul cont curent, dovada calității de membru al uniunilor de creatori legal constituite și recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică, o declarație pe propria răspundere că nu este beneficiar al prevederilor Legii nr. 118/2002, precum și alte documente necesare susținerii cererii.

(3) Punerea în plată se face în baza deciziei casei teritoriale de pensii competente.

(4) Decizia prevăzută la alin. (3) poate fi contestată de solicitant, în condițiile Legii nr. 554/2004”.

„Art. 9

Prevederile referitoare la stabilirea, suspendarea, încetarea, plata pensiilor, răspunderea juridică și jurisdicția din domeniul pensiilor din sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale se aplică în mod corespunzător și indemnizației stabilite în condițiile prezentei legi”.

Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice:

„Art. 152

Jurisdicția asigurărilor sociale se realizează prin tribunale și curți de apel”.

„Art. 153

Tribunalele soluționează în primă instanță litigiile privind: (...)

d) hotărârile Comisiei Centrale de Contestații și ale comisiilor de contestații care funcționează în cadrul Ministerului Apărării Naționale, Ministerului Administrației și Internelor și Serviciului Român de Informații privind deciziile de pensie; (...)

f) refuzul nejustificat de rezolvare a unei cereri privind drepturile de asigurări sociale;”.

„Art. 156

Prevederile prezentei legi, referitoare la jurisdicția asigurărilor sociale, se completează cu dispozițiile Codului de procedură civilă și ale Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare”.

Legea nr. 223/2015 privind pensiile militare de stat (în vigoare începând cu data de 1 ianuarie 2016):

„Art. 1

Dreptul la pensii și asigurări sociale pentru militari, polițiști și funcționari publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare este garantat de stat și se exercită, în condițiile prezentei legi, prin sistemul pensiilor militare de stat și alte drepturi de asigurări sociale din domeniul apărării naționale, ordinii publice și securității naționale, denumit în continuare sistemul pensiilor militare de stat”.

„Art. 100

Jurisdicția în sistemul pensiilor militare de stat se realizează prin tribunale și curți de apel”.

„Art. 102

Cererile îndreptate împotriva caselor de pensii sectoriale se adresează instanței în a cărei rază teritorială își are domiciliul ori sediul reclamantul”.

„Art. 103

Hotărârea tribunalului poate fi atacată cu apel”.

„Art. 104

Prevederile prezentei legi, referitoare la jurisdicția în sistemul pensiilor militare de stat, se completează cu dispozițiile Codului de procedură civilă și ale Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare”.

71. Din examinarea coroborată a acestor dispoziții legale și a argumentelor invocate în practica judiciară, cu referire la competența funcțională a instanței în soluționarea litigiilor având ca obiect contestația formulată împotriva deciziilor de încetare a plății indemnizației prevăzute la art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006, trebuie să se dea prevalență dispozițiilor art. 9 din Legea nr. 8/2006, în sensul că aceste litigii sunt litigii de asigurări sociale și se soluționează de tribunal, în complet specializat de asigurări sociale.

72. Soluția propusă valorifică atât interpretarea gramaticală a normelor juridice analizate, cât și interpretarea sistematică și logică a acestora, ținând seama de ansamblul reglementării Legii nr. 8/2006 și de întreaga legislație relevantă.

73. Astfel, este necesar a se face distincție între tipurile de litigii izvorâte din aplicarea dispozițiilor Legii nr. 8/2006:

1. litigii având ca obiect contestația împotriva deciziei de neacordare/respingere a cererii de acordare a indemnizației prevăzute de această lege, care sunt supuse prevederilor art. 5 alin. (4) din Legea nr. 8/2006, putând fi contestate de solicitant „în condițiile Legii nr. 554/2004”;

2. litigii privind calitatea de membru al uniunii de creatori, care sunt supuse prevederilor art. 3 alin. (2) din Legea nr. 8/2006, dovada eliberată în acest sens putând fi contestată „potrivit Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004”;

3. litigii privind plata efectivă sau calitatea de pensionar al sistemului public de pensii, care sunt supuse prevederilor art. 9 din Legea nr. 8/2006, respectiv „jurisdicției din domeniul pensiilor din sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale”.

74. Cauzele care au născut practica neunitară supusă prezentului recurs în interesul legii sunt cele ce au ca obiect decizia de încetare a plății indemnizației, ca urmare a încetării calității de pensionar al sistemului public de pensii, și se subsumează celui de-al treilea tip de litigii mai sus arătate, pentru care legiuitorul a stabilit în mod explicit, prin art. 9 din Legea nr. 8/2006, competența de soluționare în favoarea instanțelor specializate în dreptul asigurărilor sociale.

75. Decizia de încetare a plății indemnizației, care presupune cu necesitate existența unei decizii anterioare privind acordarea acesteia, nu se confundă cu decizia de respingere a cererii de acordare a indemnizației prevăzute de Legea nr. 8/2006, caz în care dreptul nu este acordat solicitantului ab initio.

76. Dacă, în ceea ce privește litigiile având ca obiect respingerea cererii de acordare a indemnizației prevăzute de Legea nr. 8/2006, competența funcțională de soluționare a acestora revine, potrivit art. 5 alin. (4) din Legea nr. 8/2006, instanței de contencios administrativ, nu aceeași este situația litigiilor având ca obiect încetarea plății indemnizației, care sunt supuse prevederilor jurisdicției asigurărilor sociale, așa cum art. 9 din Legea nr. 8/2006 prevede în mod expres.

77. Trebuie precizat că atragerea diferită a competenței soluționării acestor tipuri de litigii este determinată chiar de obiectul deciziei (respingerea cererii privind acordarea indemnizației, respectiv încetarea plății indemnizației), astfel că, în interpretarea propusă, nu se ajunge la situația ca decizia de încetare a plății indemnizației să fie contestată în fața unor instanțe diferite, în funcție de motivele indicate în conținutul ei.

78. O altă interpretare a art. 5 alin. (4) din Legea nr. 8/2006 ar lipsi practic de conținut dispozițiile art. 9 din același act normativ, care stabilesc în mod expres faptul că jurisdicția din domeniul pensiilor din sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale se aplică în mod corespunzător și indemnizației stabilite în condițiile Legii nr. 8/2006, fără nicio distincție în funcție de obiectul propriu-zis al litigiului.

79. În acest sens se reține faptul că art. 9 din Legea nr. 8/2006 nu se rezumă la a face trimitere la normele de drept material referitoare la stabilirea, suspendarea, încetarea, plata pensiilor, ci se referă, în mod distinct, la normele procedurale și de competență din domeniul pensiilor, acestea fiind aplicabile, în mod corespunzător, în ceea ce privește indemnizația prevăzută de Legea nr. 8/2006.

80. Când privește calitatea emitentului deciziei de încetare a plății indemnizației, de instituție/autoritate publică, aceasta nu este de natură a atrage de plano competența instanței de contencios administrativ, întrucât o atare competență specială intervine doar în cazurile și condițiile expres prevăzute de legiuitor.

81. Astfel, în unele dintre hotărârile anexate sesizării, temeiul de drept al deciziei de încetare a plății indemnizației prevăzute de art. 1 din Legea nr. 8/2006 emise de Casa de pensii sectorială din cadrul Ministerului Apărării Naționale este reprezentat de art. 109 alin. (1), art. 110 alin. (1), coroborat cu art. 123 din Legea nr. 223/2015 privind pensiile militare de stat.

82. Or, potrivit art. 100 și 101 din Legea nr. 223/2015, jurisdicția în sistemul pensiilor militare de stat se realizează prin tribunale și curți de apel, litigiile privind stabilirea și plata drepturilor de pensii fiind soluționate în primă instanță de către tribunal, iar cererile îndreptate împotriva caselor de pensii sectoriale se adresează instanței în a cărei rază teritorială își are domiciliul ori sediul reclamantului.

83. Prin urmare, în condițiile existenței unui act normativ special, care reglementează o anumită competență materială, emiterea unei decizii de către o instituție/autoritate publică nu determină competența instanței de contencios

administrativ, prin prisma caracterului de act administrativ și în funcție de rangul autorității publice emitente.

84. În același timp, menționarea eronată în cuprinsul deciziei de încetare a plății indemnizației a dispozițiilor Legii nr. 554/2004 nu determină, în mod automat, competența instanței de contencios administrativ, de vreme ce norma specială reglementată de Legea nr. 223/2015 nu face trimitere la legea contenciosului administrativ.

85. Nici argumentul întemeiat pe principiul simetriei actelor juridice nu este de natură a da suport opiniei potrivit căreia contestația formulată împotriva deciziei de încetare a plății indemnizației prevăzute la art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006 ar avea natura unui litigiu de contencios administrativ, întrucât, dincolo de interpretarea gramaticală, bazată pe analiza textelor art. 5 alin. (4) și art. 9 din Legea nr. 8/2006, din interpretarea logică a acelorași norme rezultă că decizia de acordare a indemnizației este simetrică deciziei de neacordare, iar nu celei de încetare a plății indemnizației.

86. Mai mult decât atât, prin dispozițiile art. 5 alin. (4) și art. 9, legiuitorul a derogat în mod expres de la simetrie, stabilind că doar decizia de admitere sau de respingere a cererii de acordare a indemnizației este de competența instanței de contencios administrativ, toate celelalte modificări ulterioare intervenite cu privire la dreptul în discuție, inclusiv sistarea plății indemnizației, urmând a fi supuse jurisdicției din domeniul pensiilor din sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale.

87. În acest context, trebuie amintite și prevederile art. 8 din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 8/2006, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.650/2006, în conformitate cu care decizia de admitere sau respingere a cererii de acordare a indemnizației lunare poate fi contestată de solicitant potrivit dispozițiilor Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare.

88. Norma anterior menționată este conformă cu dispozițiile art. 5 alin. (4) din Legea nr. 8/2006, iar împrejurarea că art. 10 din aceleași Norme metodologice, care se referă în mod expres la decizia de încetare a plății indemnizației, nu indică calea procedurală de contestare, nu poate constitui un argument pentru a reține că și aceste din urmă litigii ar fi de competența instanței de contencios administrativ.

89. De altfel, prin Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 8/2006 nu s-ar fi putut introduce o dispoziție contrară celei în aplicarea căreia sunt emise, art. 9 din Legea nr. 8/2006 stabilind în mod expres că litigiile având ca obiect contestațiile împotriva deciziilor prin care s-a dispus încetarea plății indemnizației prevăzute la art. 1 alin. (1) țin de jurisdicția asigurărilor sociale.

90. Distincțiile pe care hotărârile judecătorești anexate sesizării le fac între diferitele formulări utilizate de legiuitor în conținutul Legii nr. 8/2006 [„potrivit Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004” – art. 3 alin. (2), „în condițiile

Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004 – art. 5 alin. (4)"] sunt lipsite de relevanță din perspectiva problemei de drept a cărei dezlegare se solicită, întrucât se referă la două tipuri de litigii distincte de cele reglementate de art. 9 din Legea nr. 8/2006.

91. Sub acest aspect, se mai reține că o parte din practica judiciară atașată sesizării are ca obiect contestații formulate împotriva deciziei de respingere a cererii privind acordarea indemnizației, soluționate în mod corect de instanța de contencios administrativ, dar care nu fac obiect al analizei de față și care nu pot constitui un argument în favoarea atragerii competenței instanței de contencios administrativ pentru contestațiile formulate împotriva deciziei de încetare a plății indemnizației.

92. În ceea ce privește punctul de vedere exprimat de reprezentantul Ministerului Public, se opinează că aspectele referitoare la natura indemnizației reglementate de art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006 sau la sursa de plată a acesteia nu prezintă relevanța necesară pentru dezlegarea problemei de drept ce face obiectul sesizării.

93. De asemenea, se propune ca, în determinarea competenței materiale și funcționale de soluționare a litigiilor având ca obiect deciziile de încetare a plății indemnizației, să se procedeze diferit, în funcție de cauzele care au condus la încetarea plății: ori de câte ori cauza de încetare a plății constă în lipsa uneia dintre condițiile de acordare a acesteia cerute de Legea nr. 8/2006 (lipsa calității de membru al unei uniuni de creatori, lipsa/pierderea statutului de utilitate publică a uniunii de creatori, lipsa calității de pensionar în sistemul public), competența de soluționare a contestațiilor împotriva deciziilor administrative ale caselor de pensii de încetare a plății indemnizației ar aparține secției de contencios administrativ și fiscal a tribunalului, în temeiul art. 5 alin. (4) din Legea nr. 8/2006. În mod corelativ, în situația în care încetarea plății indemnizației își are izvorul în unul dintre cazurile prevăzute de art. 113 din Legea nr. 263/2010, respectiv art. 71 din Legea nr. 223/2015, de încetare a plății pensiei înseși, ar deveni aplicabile dispozițiile art. 9, respectiv art. 10 alin. (3) din Legea nr. 8/2006, care conferă competența de soluționare a contestațiilor instanței specializate de asigurări sociale.

94. Se consideră că nu se poate proceda la învestirea unor instanțe diferite cu soluționarea aceluiași tip de litigii, având ca obiect contestația împotriva deciziei de încetare a plății indemnizației, în funcție de motivarea administrativă a actului, întrucât, potrivit dispozițiilor art. 9 din Legea nr. 8/2006, competența este determinată chiar de obiectul deciziei, nefiind prevăzută nicio distincție care să aibă la bază motivarea acesteia.

95. Mai mult decât atât, opinia exprimată de reprezentantul Ministerului Public are în vedere doar competența funcțională a instanței de contencios administrativ, fără a se arăta care este instanța competentă material să soluționeze,

în prima instanță, contestația împotriva deciziei de încetare a plății indemnizației, având în vedere prevederile art. 10 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, potrivit cărora aceasta revine fie tribunalului, fie curții de apel, în funcție de rangul organului emitent (local sau central); în tipul de litigii ce a născut practica neunitară, această competență ar reveni curții de apel, Casa de pensii sectorială a Ministerului Apărării Naționale fiind organ central.

Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 27/2017

Prin Decizia nr. 27/2017, ÎCCJ (Complet RIL) a *admis* recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov și, în consecință, a stabilit că **în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 5 alin. (4) și art. 9 din Legea nr. 8/2006, competența în soluționarea litigiilor având ca obiect contestația îndreptată împotriva deciziei de încetare a plății indemnizației prevăzute de art. 1 alin. (1) din Legea nr. 8/2006, formulată de membrii uniunilor de creatori care au și statut de pensionari din sistemul pensiilor militare de stat și alte drepturi de asigurări sociale din domeniul apărării naționale, ordinii publice și securității naționale revine tribunalului, în complet specializat de litigii de asigurări sociale.**